

מהו הנס שעליו נקבע שבת הגדול

אודות ענינו המיוחד של שבת זה שנקרא "שבת הגדול" – מצינו כמה טעמים.

...הטעם הראשון – המובא בטור: "שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול, והטעם – לפי שנעשה בו נס גדול, שפסח מצרים מקחו בעשור, כדכתיב בעשור לחודש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית. ופסח שיצאו ישראל ממצרים היה ביום חמישי.. ונמצא שעשירי בחודש היה שבת, ולקחו להם כל אחד שה לפסחו וקשר אותו בכרעי מטתו, ושאלום המצרים למה זה לכם, והשיבו, לשחטו לשם פסח במצות השם עלינו, והיו שיניהם קהות על ששוחטין את אלהיהן, ולא היו רשאים לומר להם דבר, ועל שם אותו הנס קורין אותו שבת הגדול".

והטעם השני – שמביא אדמו"ר הזקן בשולחן-ערוך שלו: "כשלקחו ישראל פסחיהן באותו שבת, נתקבצו בכורי מצרים אצל ישראל ושאלום למה זה הם עושים כך, אמרו להם זבח פסח הוא לה' שיהרוג בכורי מצרים. הלכו בכוריהם אצל אבותיהם ואל פרעה לבקש מהם שישלחו את ישראל, ולא רצו, ועשו הבכורות עמהם מלחמה והרגו הרבה מהם, וזהו שכתוב למכה מצרים בבכוריהם. וקבעו נס זה לזכרון לדורות בשבת, וקראוהו שבת הגדול".

כלומר, הטעם לכך ששבת שלפני הפסח נקרא שבת הגדול הוא – לכולי עלמא – על שם ה"נס גדול" שאירע בשבת שלפני פסח מצרים. החילוק הוא, איפוא, מהו הנס שעליו נקבע הזכרון דשבת הגדול – מה שישראל יכלו לקיים מצות השם דלקיחת הפסח באופן שהמצריים "לא היו רשאים לומר להם דבר", או מה שבכורי מצרים תבעו מפרעה להוציא את בני ישראל ממצרים, ועשו עמהם מלחמה כו', "למכה מצרים בכוריהם".

...והנה, בנוגע לטעם ד"שבת הגדול" – צריך להבין:

המציאות היא שבלקיחת הפסח בעשור לחודש אירעו שני הדברים: לכל לראש – עצם העובדה דלקיחת הפסח, שישראל לקחו את פסחיהם באופן שהמצריים "לא היו רשאים לומר להם דבר", ונוסף לזה – התוצאה מלקיחת הפסח, "למכה מצרים בכוריהם".

ואם כן, נשאלת השאלה: מדוע כותב רבינו הזקן ש"שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול" בגלל ה"נס גדול" ד"למכה מצרים בכוריהם" דוקא, שבגלל זכרון נס זה בלבד קראוהו "שבת הגדול" – מבלי להזכיר כלל אודות הנס שאירע (לפני זה) בעצם לקיחת הפסח, שהמצריים "לא היו רשאים לומר להם דבר"?

...ונקודת הביאור – שבהכרח לומר שהחילוק בין שני הניסים הוא חילוק שבאין-ערוך, כלומר, לא זו בלבד שהנס ד"למכה מצרים בכוריהם" גדול יותר מהנס שהמצריים לא עיכבו את ישראל לקחת את הפסח, אלא עוד זאת, שאין ערוך ביניהם כלל, עד כדי כך, שהמאורע שהמצריים לא עיכבו את ישראל לקחת את הפסח אינו נחשב לנס כלל ביחס לנס ד"למכה מצרים בכוריהם".

...החילוק בתוכנם של שני הניסים הוא – שהנס הראשון תוכנו שמציאות העולם אינה יכולה להיות ניגוד לגילוי אלקות. כלומר, גילוי אלקות נעשה על ידי ישראל, ובנדון דידן, לקיחת הפסח. והנס הוא שמציאות העולם אינה מנגדת לגילוי אלקות, שלכן, כאשר ישראל קיימו מצות השם, לא היו המצריים רשאים לומר להם דבר.

ואילו תוכנו של הנס השני – שמציאות העולם גופא מגלה אלקות. כלומר, לא רק שגילוי אלקות נעשה על ידי זה שישראל מקיימים את רצונו של הקב"ה, ומציאות העולם אינה יכולה לנגד לכך, אלא יתירה מזה – שמציאות העולם גופא מגלה אלקות, שלכן, בכורי מצרים מצד עצמם, ללא כל ציווי כו', תבעו מפרעה לשלוח את ישראל, ועד שהכו בהם כו' – "למכה מצרים בכוריהם".

...ועל פי זה מובן שכאשר מבארים את הטעם ד"שבת הגדול" על שם הנס ד"למכה מצרים בבכוריהם", שתוכנו, גילוי אלקות מצד מציאות העולם גופא, אין מקום להוסיף עוד ענין (של נס), שהמצריים "לא היו רשאים לומר להם דבר", שתוכנו, שמציאות העולם אינה בניגוד לגילוי אלקות על ידי ישראל – שכן, מה שמציאות העולם אינה בניגוד לגילוי אלקות אינו בערך כלל לעובדה שמציאות העולם גופא מגלה אלקות.

קטע משיחת ש"פ מצורע, י' ניסן, שבת הגדול בלתי מוגה
תו"מ ה'תשמ"ו ח"ג ע' 32

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבייה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה